

терминологическом словообразовании. – М.: Вопросы языкознания №4, 1973. – 241 с. *Мэскалл Б.* Ключевые слова в средствах массовой информации: пособие по английскому языку. – М.: Издательство АСТ, 2005. – 245 с. *Ульманн С.* Семантические универсалии. – М.: Новое в лингвистике Вып. 5, 1970. – 189 с. *Major League Baseball* [електроний ресурс] Режим доступу: www.mlb.com. *National Basketball Association* [електроний ресурс] Режим доступу: www.nba.com. *National Football League* [електроний ресурс] Режим доступу: www.nfl.com. *National Hockey League* [електроний ресурс] Режим доступу: www.nhl.com. *World Wrestling Entertainment* [tktrnhjybq htcehc] Нт;bv ljcnege^ www/wwe/com.

ЄНІКЄЄВА С.М.

(Запорізький нац. ун-т)

САМООРГАНІЗАЦІЯ СЛОВОТВІРНОГО РЯДУ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

The synergetic principles of Modern English word-formation series as complex units are regarded in the article. On the bases of analysis of word-formation series' functioning and developing there ascertained the mechanisms of their self-organisation. The list of new English affixes generating word-formation series is compiled.

Key words: *self-organization, synergetics, verbocreation, word-formation series, fluctuation, bifurcation point, attractor.*

Еволюція мови виявляється насамперед у саморегуляції та самоорганізації її словникового складу, що здійснюються шляхом залучення до лексики нових одиниць і звільнення від слів, що втратили свою комунікативну актуальність. Формування нових лексичних одиниць значною мірою залежить від вербокративної потенції мови, від багатства інвентаря словотворчих засобів та досконалості механізмів словотворення. Науковці зазначають, що кількісні зміни в словниковому складі сучасної англійської мови, яка переживає справжній “неологічний бум”, супроводжуються якісними змінами в шляхах, способах і засобах його збагачення [Зацный 2000, с. 4; Зацный 2001, с. 4]. З огляду на це актуальним стає дослідження механізмів, що забезпечують здатність мовної системи в цілому і лексичної та словотвірної ендосистем зокрема еволюціонувати, зберігаючи при цьому свою аутентичність.

Значну допомогу в аналізі принципів еволюції як мовної суперсистеми в цілому, так і її ендосистем, може надати застосування ідей синергетики. Так, екстраполяція ідей синергетики на дослідження вербокративних процесів, що відбуваються в сучасній англійській мові, на наш погляд, може сприяти виявленню внутрішньомовних принципів самоорганізації та саморегуляції словотвірної ендосистеми, розкриттю синергетичної сутності інноваційних явищ та процесів.

Актуальність теми цієї статті зумовлена, з одного боку, необхідністю вирішення загальнонаукової проблеми – встановлення релевантності синергетичної парадигми для дослідження лінгвальних явищ, а з іншого, важливістю виконання суто лінгвістичного завдання – виявлення механізмів самоорганізації мовної суперсистеми на всіх рівнях її організації (у нашому випадку – на рівні словотвірного ряду), які дозволяють мові розвиватися, зберігаючи свою відносну стабільність.

Метою нашої статті є виявлення принципів самоорганізації стовотвірного ряду як мікросистеми, що входить до складу словотвірної макросистеми. Для досягнення поставленої мети ми маємо виконати такі **завдання**: визначити можливості синергетичної методології у дослідженні словотвірного ряду як відкритої нерівноважної системи, встановити особливості організації словотвірного ряду у сучасній англійській мові, визначити роль словотвірних рядів у конвенціоналізації новими формантами англійської мови свого вербокративного статусу.

Головними поняттями та ідеями синергетики, як відомо, є складність системи, її відкритість, нелінійність, дисипативність, нерівноважність, флуктації, точки біфуркації, структура-атрактор. Вони характеризують різні стани системи у процесі її самоорганізації та самобудування. Шляхом екстраполяції вищезазначених ідей та принципів ми маємо дослідити механізми саморегуляції словотвірного ряду як мікросистеми словотвірної ендосистеми.

Словотвір як макросистема являє собою складний стереоскопічний об'єкт, у якому певним чином взаємодіють і функціонують сукупності базових одиниць (підсистема твірних основ) та словотворчих засобів (підсистема афіксів), сукупність способів словотвору (підсистема словотвірних моделей), сукупність лексичних одиниць, створених у результаті вербокративного акту (підсистеми словотвірних гнізд, рядів, алігатур). Отже, словотвір є макросистемою, що складається з підсистем та мікросистем, і одночасно являє собою складову мовної суперсистеми. Складність, ієрархічність, які є характерними ознаками будь-якої синергетичної системи, властиві словотворові.

Основним принципом упорядкування словотвірного ряду, так саме як і інших ендосистем словотвору, є принцип ієрархії, під якою розуміють “входження одиниць низького рангу в одиниці більш високого рангу, або входження дрібних одиниць у великі” [Шепель 2000, с. 10]. Центральною одиницею словотвору, як відомо, є похідне слово, що зазвичай складається з базової основи і вербокративного форманта. Одним з напрямів класифікації похідних одиниць вважають словотвірні ряди. На відміну від словотвірного гнізда, що формується на базі спільної твірної основи, словотвірний ряд ґрунтується на тотожності словотворчого засобу [Шепель 2000, с. 6]. Якщо єдність базисної непохідної одиниці як вихідного компонента для усіх напрямків деривації слугує основою для побудови словотвірного гнізда, то інтегруючою основою словотвірного ряду слід вважати словотворчий формант.

Теорія словотвірного ряду, так само як і теорія словотвірного гнізда розроблялася лінгвістами на матеріалі синтетичної за своєю типологією російської мови [Соболева 1982; Тихонов 1971; Тихонов 2001; Шепель 2000; Шепель 2009]. Саме тому фактором об'єднання похідних лексем у єдину систему (словотвірний ряд) була тотожність словотворчого афікса. Аналогічні словотвірні ряди формуються і в сучасній англійській мові. Інтегруючою основою для їх створення слугують як традиційні афікси, так і нові словотворчі елементи перехідного характеру.

Так, наприклад, словотворчий суфікс *-ize* (представлений також графічним варіантом *-ise*) об'єднує усі створені за його участю похідні лексичні одиниці у єдиний словотвірний ряд, тобто усі дієслівні слова, що містять у своєму складі зазначений словотворчий формант. До словотвірного ряду входять як похідні лексеми, створені за участю зазначеного суфікса за весь час його існування, так і ті, що утворилися зовсім недавно. Прикладами неологізмів, створеними за допомогою цього суфікса можуть слугувати такі слова, як *customerize* “спрямовувати діяльність фірми на повне задоволення потреб клієнтів, замовників, на покращення їх обслуговування, на збільшення кількості клієнтів”, *globalize* “утворювати транснаціональні корпорації у сфері економіки, політики, інформаційних технологій”, *dollarize* “перейти на грошову одиницю США шляхом ліквідації власної грошової одиниці”, *Internetize* “підключати нових користувачів до всесвітньої комп'ютерної мережі”, *marketize* “впроваджувати ринкові механізми, переходити на ринкову економіку”, *posterize* “відтискати суперника або супротивника”, *weaponize* “приєднувати боєголовку до ракети”, *womanize* “залучати більше жінок до владних структур, збільшувати їх вплив у керівних структурах”.

Крім зазначених неологізмів, які вже зафіксовані у відповідних лексикографічних джерелах [Зацный 2000; Longman 2001], суфікс *-ize* (*-ise*) було використано і для утворення okazionalnih лексем, наприклад: *Americanise*, *Aryanize*, *Balkanize*, *Europeanize*, *Islamise*, *McDonaldize*, *Saudise*, *Talibanize*, *Westernize*. Серед неологізмів, створених за допомогою суфікса *-ize*, можна виділити ряд дієслів, що належать до парадигми комп'ютерної термінології, наприклад: *computerise*, *digitize*, *Internetize*, *virtualise*.

Місце і статус словотвірного ряду у складі макросистеми словотвору визначається характером взаємовідносин між одиницями, які складають його власну субстанцію і особливостями його взаємовідносин з іншими мікросистемами словотвірного рівня. Саме “складена природа вищого рівня відносно нижчого” [Буданов 2006, с. 85], тобто ієрархічна організація відносин між конститuentами є головною ознакою мовної системи. Так, словотвірний ряд, складаючись із певним чином упорядкованих похідних лексем, одночасно сам є конститuentом словотвірної макросистеми.

Словотвірні ряди відрізняються між собою ступенем складності. На думку лінгвістів, складність словотвірного ряду визначається його обсягом, який у свою чергу залежить від продуктивності словотвірної моделі [Шепель 2009, с. 21]. Показником складності словотвірного ряду можна вважати загальну

кількість похідних лексем, створених за участю певного форманта. Прикладом форманта, за допомогою якого було створено величезну кількість лексичних одиниць, може слугувати суфікс **-ee**. До речі, цей агентивний суфікс слід розглядати як опонент суфікса **-er**, оскільки він вказує на пасивність об'єкта, на який спрямована дія суб'єкта (агента), вираженого іменником із суфіксом **-er**. Лінгвісти зазначають, що бінарна опозиція зазначених суфіксів, "що в англійській мові вперше знайшла відбиття у позначенні протилежних сторін юридичного діловодства *appellour - appellee*, створила умови для формування нових слів цього ряду за лінгвістичним принципом аналогії" [Володарская 2004, с. 42], наприклад: *interviewer – interviewee*.

Починаючи з часу його відокремлення зі складу французьких запозичень (XV століття) і до нашого часу, за участю цього суфікса було створено сотні лексичних одиниць. В останні роки спостерігається деяка модифікація вербокративних властивостей цього словотворчого форманта. Так, наприклад, лінгвісти відзначають появу дериватів із суфіксом **-ee**, які, на відміну від раніше створених, позначають не живі об'єкти, а неживі предмети: *advancee* "те, що проштовхується, просувається кимось", *controllee* "те, що стримує, керує", *determinee* "визначальний фактор", *dislocatee* "те, що порушує встановлений порядок, плани", *governee* "те, чим керують, на що впливають", *possessee* "майно, яким володіють". Відзначається також його здатність не лише до дієслівних основ, але й до іменникових та прикметникових, наприклад: *absentee, biographee presentee*.

Останнім часом до словотвірного ряду, інтегруючою основою якого слугує суфікс **-ee**, додалося багато неологізмів, наприклад: *absentee* "той, хто відсутній на роботі без поважних причин", *allottee* "особа чи організація, якій дозволяється купувати нові акції компанії", *honoree* "особа, яка одержує нагороду", *presentee* "той, хто не бере відпустку або лікарняний навіть у разі крайньої необхідності, бо прагне довести роботодавцеві свою незамінність".

У наведених прикладах спостерігається "прирощення значення". Такі випадкові відхилення семантики (флуктації) словотворчого форманта внаслідок утворення цілої серії похідних лексем, які актуалізують модифіковане значення форманта, можуть врешті-решт спричинити перебудову у мікросистемі словотвірного ряду. А це, у свою чергу, свідчить про нелінійність словотвірного ряду, тобто його здатність еволюціонувати різними шляхами.

Створення нових лексем як правило спричинює зміни у структурі словотвірного ряду, оскільки поява нового конституента "руйнує" попередній упорядкований стан цієї мікросистеми, змушуючи її прилаштуватися до нових умов функціонування. Такі незначні, поодинокі "вливання" не викликають відчутних змін у системі словотвірного ряду і вона залишається відносно стабільною. Проте, значне, інтенсивне втручання, виражене у створенні цілої серії слів з модифікованим значенням рядоутворюючого форманта може спричинити реорганізацію внутрішньосистемних зв'язків між конституентами словотвірного ряду. Кількісне зростання нових конституентів ряду виводить систему із стану рівноваги, примушуючи її до якісної

реорганізації структурних відносин. Подолання порогу нерівноважності, який у синергетиці називають точкою біфуркації, призводить до народження нових системних зв'язків між конститuentами словотвірного ряду – вихід на новий атрактор. Проте, слід зазначити, що поява лексичної інновації у складі ряду не завжди викликає його оновлення. У разі, якщо така лексема має оказіональний характер, а отже, виконавши ситуативну номінативну функцію, зникає зі вжитку, то система словотвірного ряду швидко повертається до свого попереднього стану (на старий атрактор).

Слід зазначити, що модифікація семантики словотворчого форманта, як правило, сприяє зростанню його вербокративного потенціалу. Саме у набутті вже існуючими афіксами нових значень та у формуванні нових афіксів науковці вбачають основу для створення потенційних словотвірних рядів [Шепель 2009, с. 21]. Отже, крім актуальних (“сформованих і реалізованих”) словотвірних рядів можна виділити також потенційні ряди, формування і конвенціоналізація яких відбувається у наш час.

Заслуговує на увагу той факт, що останнім часом надзвичайну активність у формуванні словотвірних рядів виявляють нові вербокративні форманти – афіксоїди. Так, наприклад, значну активність у формуванні неологізмів виявляє словотворчий елемент перехідного характеру *-free*, наприклад: *contaminant-free, tcost-free, trouble-free, duty-free, fuss-free, guilt-free, hair-free, oil-free, opium-free, patent-free, pasport-free, rent-free, risk-free, scandal-free, snow-free, subsidy-free, tax-free, visa-free, wimp-free*. Протягом останніх десятиліть було створено понад 200 лексичних інновацій з елементом *-friendly*, серед яких: *business-friendly, family-friendly, fan-friendly, investor-friendly, market-friendly, media-friendly, pat-friendly, text-friendly, water-friendly, woman-friendly*.

Така вербокративна активність нових формантів пояснюється, на наш погляд, тим, що побудова значних за своїм обсягом словотвірних рядів забезпечує їхню “життєздатність” у новому статусі словотворчих елементів. Утворення великих словотвірних рядів за участю таких елементів сприяє типізації їхніх значень, закріпленню у свідомості носіїв мови нової словотвірної моделі, у котрій службовий вербоформант залишається незмінним (*N + friendly; N + free*).

Провідну роль у формуванні словотвірних рядів відіграє вербокративна за аналогією до конкретного слова. Так, створення цілої низки лексем за аналогією до оказіоналізма *thirty-something* (назви серіалу про життя американців, яким було трошки за тридцять років): *twenty-something, forty-something, fifty-something, sixty-something* фактично сприяло формуванню нового словотвірного ряду.

Високу вербокративну активність виявляють не лише постпозиційні елементи, але й ті, що виконують функції префіксів. Так, у сучасній англійській мові в останні роки було створено значну кількість похідних лексем з елементом *near-*, який науковці схильні розглядати як префікс [Зацный 2000, с. 6; Зацный 2007, с. 172] (або за нашою термінологією – префіксоїд), наприклад: *near-assassination, near-bank, near-collapse, near-death, near-desert, near-*

despair, near-dictator, near-extinction, near-fatal, near-inevitable, near-majority, near-monopoly, near-panic, near-poverty, near-record, near-slavery, near-subsistence та ін. Усі зазначені деривати формують словотвірний ряд.

Префікс *near-* демонструє величезні вербокreativeвні можливості, модифікуючи семантику твірних слів, що належать до різних частин мови: а) іменників, наприклад: *near-independence, near-revolution*; б) прикметників, наприклад: *near-moribund, near-inevitable*; в) прислівників, наприклад: *near-fatally, near-joyfully*; г) дієслів, наприклад: *to near-desert, to near-finish*.

Важливим принципом організації словотвірного ряду, так само як і гнізда, є “синхронне співіснування” слів з ідентичним словотворчим засобом. Якщо слова зі спільним формантом сприймаються носіями мови як однотипні за структурно-семантичною будовою слова, якщо значення усіх похідних лексем є однотипно умотивованим, то їх слід розглядати як єдину словотвірну мікросистему. Нові члени словотвірного ряду формуються за аналогією до вже існуючих слів, тим самим змінюючи і розвиваючи зазначену мікросистему.

Іще однією характеристикою словотвірного ряду як синергетичної системи є його відкритість. Під відкритістю у синергетиці розуміють здатність системи обмінюватися матерією, енергією, інформацією з оточуючим середовищем [Князева 2007, с. 239]. Відкритість словотвірного ряду визначається лінгвальними та екстралінгвальними факторами. Так, на думку Ю.О. Шепеля [Шепель 2009, с. 20], екстралінгвальні фактори полягають в обмеженості / безмежності, скінченності / нескінченності предметів (явищ) об’єктивного світу, що лежать у підґрунті простих найменувань, а лінгвальними причинами визнаються семантична вибірковість і активність словотвірної моделі та семантична характеристика дериваційного афікса.

У словотвірному ряді моделювання дериваційних відносин відбувається на парадигматичній осі. Усі конституанти цієї мікросистеми співвідносяться один з одним спільністю словотворчого форманта і відрізняються за базовою твірною основою. Окрім спільності службового вербоформанта в основі об’єднання похідних лексем у єдину мікросистему словотвірного ряду лежить їхня структурно-семантична схожість, частиномовна належність твірних слів і похідних від них лексем (яка відбивається у відповідній словотвірній моделі, наприклад: $N + ism \rightarrow N (abstr.)$; $N + ize \rightarrow V$; $V + ee \rightarrow N$; $V + er \rightarrow N$; $V + ment \rightarrow N$; $N + dom \rightarrow N$; $Adj + dom \rightarrow N$). Така організація словотвірного ряду зумовлює його відкритість – здатність поповнюватися новими конститuentами і звільнятися від зайвих, таких, що втратили свою комунікативну актуальність.

Між елементами словотвірного ряду існує певна залежність, що виявляється у “спільності дериваційно-категоріальної належності – за словотворчим та граматичним значенням афіксу” [Аликаева 1995, с. 58]. Препозитивні афікси, як правило, не змінюють частиномовної приналежності твірних основ. У свою чергу, постпозитивні форманти як правило змінюють лексико-категоріальну належність твірної основи, транспонуючи її в одиницю з модифікованою семантикою і кардинально зміненими граматичними ознаками.

За частиномовною належністю похідних одиниць форманти, що утворюють їх, поділяються на: 1) суфікси іменників (наприклад: *-ee, -er, -ion, -tion, -ment, -ess, -ness, -ship*); 2) суфікси дієслова (наприклад: *-ate, -fy, -ize*); 3) суфікси прикметників (наприклад: *-able, -ful, -ic, -ish, -ive, -less*); 4) прислівників (наприклад: *-ly*) і т. ін. Серед нових словотворчих елементів найбільш численні групи складають суфікси іменників (*-(a)thon, -buster, -bashing, -cracy, -crat, -cred, -erati, -gate, -head, -ism, -itis, -junkie, -line, -nomics, -person, -savvy, -speak, -watch, -watcher, -zine*) та прикметників (*-abuse, -(a)holic, -driven, -free, -friendly, -intensivt*).

Кожний словотвірний ряд є матеріальним втіленням певного словотвірного типу, під яким розуміють “структурно-семантичну схему побудови похідних слів, що мають спільність частиномовної належності твірних слів, словотворчого форманта та його значення” [Селіванова 2006, с. 567]. Іншими словами, словотвірний тип являє собою абстрактний патерн, за яким утворюються слова, що складають окрему словотвірну парадигму за ознаками спільності форманта, частиномовною належністю твірної лексеми.

Сукупність похідних слів, створених певним морфологічним способом, являє собою словотвірний тип, тотожний за своєю сутністю словотвірному ряду. Іншими словами, у випадку присутності у складі структурно-семантичної схеми побудови похідних слів матеріально вираженого форманта (префікса, суфікса, афіксоїда), усі деривати цього типу формують словотвірний ряд.

Але ж, як відомо, утворення словотвірних дериватів відбувається не лише морфологічними способами, про це, до речі, свідчать результати аналізу лексичних інновацій сучасної англійської мови. В основі типологізації мікросистем “нульформантних” дериватів лежать механізми утворення одиниць вторинної номінації. Так, наприклад, семантичні деривати утворюються в результаті “зсуву” значення твірних лексем із застосуванням різних механізмів модифікації – метафоризації, метонімізації, розширення та звуження значення вихідного слова. А в основі формування функціональних транспозитів лежить морфолого-синтаксичне перетворення вихідних лексем, у результаті якого слово переходить до іншого лексико-граматичного класу (частини мови).

Словотвірний тип конкретизується через словотвірні моделі, під якими слід розуміти структурно-семантичні схеми побудови слів, що характеризуються певною морфонологічною специфікою. Слід зазначити, що в іноземній філології існує єдиний термін для позначення і словотвірного типу, і словотвірної моделі – *word-building pattern* [Селіванова, с. 565, с. 567], тобто дослідники мови не вбачають принципової різниці між цими поняттями. Вітчизняні науковці визначають словотвірний тип як більш загальну структурно-семантичну категорію, а модель – як конкретну схему побудови слів.

Так, іменники, що позначають суб'єкта дії, утворюються шляхом додавання до іменної або дієслівної основи агентивного суфікса. У даному випадку ми маємо справу зі словотвірним типом. А от моделі побудови слів, які

містять різні за формою і за відтінками значень агентивні афікси, являють собою конкретизовані алгоритми вербокреації. І кількість моделей, релевантних до певного типу може бути значною. Наприклад, до моделей вищезазначеного словотвірного типу належать такі: **V+er** → **N**, **V+ee** → **N**, **N+ee** → **N**, **N + ie (y)**, **N + ist** → **N**, **Adj + ist** → **N** і багато інших. Слід також зазначити, що останнім часом даний словотвірний тип збагатився цілим рядом нових моделей, створених за участю нових словотвірних елементів – афіксоїдів. Так, наприклад, створення цілої низки слів за участю словотвірного елемента - **(a)holic**, що має значення “людина, яка має пристрасть до чогось”, – **phonaholic**, **politicoholic**, **shopaholic**, **speedaholic** – сприяло формуванню відповідної словотвірної моделі: **N+(a)holic**. Словотворчий елемент **-crat**, що у похідних словах **corporatocrat**, **cheerocrat**, **debtocrat**, **defeatocrat**, **educrat**, **electocrat**, **ethnocrat**, **Eurocrat**, **globocrat**, **mullahcrat**, **technocrat**, **povertyocrat** має значення “високопосадовець”, увійшов до складу відповідної словотвірної моделі: **N+crat**.

Прагнення до політичної толерантності у гендерній сфері спричинило створення цілої низки лексичних інновацій евфемістичного характеру: **barperson**, **businessperson**, **chairperson**, **houseperson**, **statesperson**, у яких параафікс **-person** посів місце гендерно маркованих елементів **-man** та **-woman**. На базі цих слів утворилася відповідна модель словотвору **N+ person**.

До афіксоїдів, що мають агентивні значення слід віднести і елемент **-watcher** “аналітик, експерт у певній галузі”, наприклад: **bank-watcher**, **blog-watcher**, **budget-watcher**, **Chinawatcher**, **congress-watcher**, **doomwatcher**, **newswatcher**, **poll-watcher**, **spook-watcher**, **union-watcher**, **Wall Street-watcher**, **weight-watcher**, **work-watcher**. На базі цих лексичних інновацій було виділено словотвірну модель **N+ watcher**.

До афіксоїдів, що формують значні за обсягом словотвірні ряди слід віднести також такі елементи, як **-abuse** (*alcohol-abuse*, *child-abuse*, *drug-abuse*, *woman-abuse*); **-babble** (*psychobabble*, *ecobabble*, *technobabble*); **-bashing** (*gay-bashing*, *star-bashing*, *union-bashing*); **-cracy** (*corporocracy*, *eurocracy*, *youthocracy*); **cyber-** (*cyberclinic*, *cyberdemocracy*, *cybermedicine*, *cyberphobia*); **docu-** (*docudrama*, *docuhistory*, *docusoap-opera*); **eco-** (*ecotourism*, *ecoterrorism*, *ecopolicy*); **Euro-** (*Euro-market*, *Euro-optimism*, *Euro-scepticism*); **-gate** (*debategate*, *file-gate*, *oil-gate*); **-head** (*cyberhead*, *nethead*, *techhead*); **info-** (*infobank*, *Infobahn*, *infopack*); **-happy** (*strike-happy*, *trigger-happy*); **-jack** (*car-jack*, *sky-jack*, *ship-jack*); **-junkie** (*beauty-junkie*, *film-junkie*, *news-junkie*); **mega-** (*megabank*, *megamosque*, *megastar*); **narco-** (*narco-corruption*, *narco-terrorism*, *narco-state*), **-nomics** (*Clintonomics*, *cybernomics*, *Rubynomics*); **-preneur** (*biopreneur*, *infopreneur*, *technopreneur*); **-savvy** (*market-savvy*, *media-savvy*, *technosavvy*); **-speak** (*cyberspeak*, *surf-speak*, *technospeak*); **-tainment** (*casinotainment*, *transportainment*); **-zine** (*fanzine*, *letterzine*, *webzine*).

Відкритість, складність і нелінійність словотвірних рядів, на нашу думку, підтверджується також їх здатністю утворювати алігатури. Під алігатурами словотвірних рядів слід розуміти комплексні одиниці словотвору, що являють

собою сукупність рядів, об'єднаних спільною похідною одиницею. Наприклад, лексема *unavoidable* об'єднує ряд лексем, створених за участю вербокративного форманта (префікса) *-un* та словотвірного ряду з формантом (суфіксом) *-able*.

Отже, словотвірні ряди і словотвірні типи, під якими ми розуміємо спільності похідних лексичних одиниць, в основі об'єднання яких лежить ідентичність словотворчого форманта і механізмів словотворення, а у випадках “нульформантної” деривації – лише відповідних механізмів вербокративу, являють собою мікросистеми, що входять до складу макросистеми словотвору. У цьому сенсі словотвірні ряди і типи, з одного боку, а словотвірні ланцюжки та гнізда – з іншого, можна розглядати як “різноспрямовані класифікації” похідних лексем у складі лексику мови. Словотвірний ряд являє собою синергетичну систему, що функціонує і розвивається за принципами синергетики, демонструючи здатність до саморегуляції та самоорганізації.

Перспективним напрямком наших подальших студій ми вважаємо дослідження системних зв'язків між одиницями словотвірних гнізд та словотвірних рядів та встановлення релевантності теорії фракталів до мікросистем словотвору.

Література

- Аликаева Г.В.* Словообразовательное гнездо и словообразовательный ряд в терминах теории систем // Филологические науки, 1995. – № 1. – С. 55-63.
- Буданов В.Г.* О методологии синергетики // Вопросы философии. – 2006. – № 5. – С. 79- 93.
- Володарская Э.Ф.* Языковая изменчивость: лингвистические и экстралингвистические аспекты. Инновационные процессы в современном английском языке // Вопросы филологии. – 2004. – № 2 (17) – С. 35-51.
- Зацный Ю.А., Бутов В.Н.* Новая общественно-политическая лексика и фразеология английского языка. – Запорожье: Запорожский государственный университет, 2000. – 200 с.
- Зацный Ю.А., Пахомова Т.О.* Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2001. – 243 с.
- Зацный Ю.* Сучасний англійський світ і збагачення словникового складу, - Львів: ПАІС, 2007. – 228 с.
- Князева Е.Н., Курдюмов С.П.* Синергетика: нелинейность времени и ландшафты коэволюции. – М.: КомКнига, 2007. – 272 с.
- Селіванова О.О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
- Соболева П.А.* Условия снятия асимметрической полиформии в словообразовательном ряду // Актуальные проблемы русского словообразования. – Ташкент: ТГУ, 1982. – С. 430-435.
- Тихонов А.Н.* Проблемы составления гнездового словообразовательного словаря современного русского языка. – Самарканд: Изд-во Самаркандского университета им. А. Навои, 1971. – 387 с.
- Тихонов А.Н.* Состояние научной разработки гнезда и перспективы его исследования // Актуальные проблемы русского словообразования. – Елец: ЕГУ, 2001. – С. 10-21.
- Шепель Ю.А.* Моделирование словообразовательных рядов слов: Монография. – Днепропетровск: Наука и образование, 2000. – 319 с.
- Шепель Ю.О.* Словотвірний ряд у системній організації російської ад'єктивної лексики: Автореф. дис. док. філол. наук 10.02.02 – російська мова. – Київ, 2009. – 43 с.
- Longman Dictionary of Contemporary English.* – Edinburgh Gate, Harlow Essex, 2001. - 1668 p.